

اختلال دلبستگی واکنشی نوعی اختلال بسیار نادر مخصوص کودکان است که در آن کودک رفتارهای اجتماعی غیرعادی بروز میدهد. این اختلال معمولاً به دلیل عدم مراقبت کافی و یا بی توجهی رخ میدهد. اختلال دلبستگی واکنشی (Reactive attachment disorder) حالتی است که کودک پیوند عاطفی سالمی با مراقبان خود (والدین یا پرستار) ایجاد نمیکند. این حالت ممکن است به دلیل بی توجهی عاطفی یا سواستفاده در سنین پایین باشد. کودکان مبتلا به این اختلال در مدیریت احساسات خود مشکل دارند. آنها در تلاش هستند تا با افراد دیگر، ارتباطی معنادار ایجاد کنند. کودکان مبتلا به اختلال دلبستگی واکنشی کمتر به دنبال آرامش هستند و معمولاً به دیگران واکنشی نشان نمیدهند. این کودکان ممکن است در کنار والدین خود بسیار مضطرب باشند، حتی زمانی که والدینشان با آنها با محبت برخورد میکنند.

چه کودکانی به اختلال دلبستگی واکنشی مبتلا میشوند؟

این اختلال در میان کودکانی که تجربه بی توجهی، آزار جسمی یا عاطفی داشته اند، رایجتر است. بطور کلی این اختلال شایع نیست اما میتواند در کودکان بزرگتر نیز رخ دهد. کودکانی که دارای شرایط زیر هستند، بیشتر احتمال دارد که به اختلال دلبستگی واکنشی مبتلا شوند:

- داشتن والدین یا مراقبان مختلف مانند کودکانی که در مراکز نگهداری میشوند و چندین مراقب مختلف دارند.
- کودکانی که پس از برقراری رابطه عاطفی با مراقب خود، از آنها دور میشوند مانند فوت والد.
- تجربه کردن چندین موقعیت استرس زا در اوایل زندگی.
- داشتن والدینی که سعی نکرده اند از نظر عاطفی به کودکان خود نزدیک شوند.
- تجربه زندگی در مؤسساتی که شخصیت مراقبان را دوست ندارد. مانند زندگی در مرکز نگهداری کودکان بی سرپرست و بد سرپرست و دوست نداشتن شخصیت مراقبان.

گاهی اوقات، والدینی که بدون اطلاع از تاریخچه زندگی کودک، کودکی را به فرزندی قبول میکنند، ممکن است مشاهده کنند که کودکشان در ایجاد پیوند با اعضای جدید خانواده خود دچار مشکل شده است، بخصوص اگر کودک دارای بی ثباتی هیجانی باشد. اگر شما نیز کودکان را به تازگی به سرپرستی گرفته اید و فرزندان علائم اختلال دلبستگی واکنشی را نشان میدهد یا در برقراری ارتباط با آنها مشکل دارید، بهتر است به روانشناس مراجعه کنید.

اختلال دلبستگی واکنشی چقدر شایع است؟

میزان دقیق شیوع این اختلال هنوز مشخص نشده است؛ چرا که ممکن است در بسیاری از موارد گزارش نشود. اما این اختلال میتواند در ۱٪ تا ۲٪ از کودکان رخ دهد. کودکانی که در مکانهای دیگری مانند مرکز نگهداری کودکان بی سرپرست و بدسرپرست بغیر از خانه خود بزرگ میشوند، بسیار بیشتر احتمال دارد که به اختلال دلبستگی واکنشی مبتلا شوند. میتوان گفت تقریباً نیمی از این کودکان در مقطعی از زندگی خود در ایجاد روابط با مشکل مواجه هستند.

اختلال دلبستگی واکنشی چه علائمی دارد؟

علائم اختلال دلبستگی واکنشی برای هر کودک منحصر به فرد است. علائم شایع در میان کودکان خردسال مبتلا به RAD عبارتند از:

- عدم نشان دادن احساسات مثبت مانند آسودگی، عشق یا شادی هنگام تعامل با دیگران.
- پرهیز از تماس چشمی و لمس فیزیکی.
- ابراز ترس یا خشم یا نشان دادن مکرر ناراحتی یا غم.
- تلاش برای یافتن چیزهایی در محیط خود که میتوانند کنترل کنند که باعث میشود قوانین را زیر پا بگذارند.

تفاوت میان اختلال دلبستگی واکنشی و اختلال تعامل اجتماعی بی قید و بند چیست؟

اختلال دلبستگی واکنشی (RAD) و اختلال تعامل اجتماعی بی قید و بند (DSED)، ارتباط زیادی با یکدیگر دارند اما تفاوت‌هایی نیز میان آنها وجود دارد. کودکان مبتلا به RAD از اتفاقاتی که در اطرافشان میافتد آگاه هستند اما واکنش عاطفی نشان نمیدهند. این کودکان ممکن است به مراقبین یا اطرافیان خود محبت نشان ندهند یا به دنبال کسب محبت دیگران نباشند و ترجیح دهند تنها باشند. علائم این اختلال عبارتند از:

- دوری از مراقبان
- کناره‌گیری از موقعیتهای اجتماعی
- مقاومت در برابر هر عمل محبت آمیز (مانند در آغوش گرفتن)

کودکان مبتلا به اختلال تعامل اجتماعی بی قید و بند نسبت به غریبه‌ها بسیار صمیمانه رفتار میکنند و حتی ممکن است بدون اجازه والدینشان، به دنبال افراد غریبه بروند. در اغلب موارد این کودکان کمتر از سن خود عمل میکنند و به شیوه‌ای ناامن به دیگران محبت میکنند. علائم اختلال تعامل اجتماعی بی قید و بند عبارتند از:

- روابط انتخابی
- جلب توجه از هر فردی
- رفتار نامتناسب با سن و فرهنگ
- عدم درک مرزهای اجتماعی

چه چیزی موجب ابتلا به اختلال دلبستگی واکنشی میشود؟

یک دلیل مشخص برای ابتلا به این اختلال در کودکان وجود ندارد. مطالعات نشان میدهند که عوامل متعددی میتواند باعث شود کودکی با مراقبان خود ارتباط برقرار نکند. در ادامه به برخی از این عوامل خواهیم پرداخت:

- سواستفاده یا بی توجهی: کودک در نتیجه سواستفاده یا بی توجهی والدین احساس میکند که رها و تنهاست.
- ناامنی غذایی: نیازهای اولیه کودک برآورده نمیشود.
- ایمنی: کودک میترسد که در خطر باشد.
- عدم رعایت بهداشت: کودک ساعتها بدون تعویض پوشک کثیف مینشیند.
- چند مراقب داشتن: کودک نمیداند چه کسی مراقب اوست و به چه کسی اعتماد کند.
- مراقبت ناسازگار: نیازهای کودک فقط در برخی مواقع برآورده میشود. در این صورت کودک نمیداند چه زمانی باید از مراقبان خود انتظار داشته باشند که از آنها پاداش یا دلداری دریافت کند.

کودکان و نوباوگان زمانی روابط سالم ایجاد میکنند که نیازهای اساسی آنها بطور مداوم مورد توجه قرار گیرد. در این شرایط حس اعتماد بین کودک و مراقب شکل خواهد گرفت. اگر نیازهای جسمی و عاطفی کودک برآورده نشود، در معرض خطر ابتلا به اختلال دلبستگی واکنشی قرار خواهد گرفت.

اختلال دلبستگی واکنشی چگونه درمان میشود؟

بطور کلی در درمان اختلال دلبستگی واکنشی، تمرکز بر ایجاد پیوند سالم بین کودک و مراقبان او است. درمانگر به لحاظ هیجانی کودک را تقویت میکند تا بعداً روابط سالم نیز شرکت کند. درمان ممکن است شامل موارد زیر باشد:

- روان درمانی یا مشاوره: در روان درمانی یک درمانگر با کودک و والدین کار میکند تا آنها بتوانند به لحاظ هیجانی مهارتهایی کسب کنند و رفتارهای مشکل سازشان کاهش پیدا کند.
- خانواده درمانی: این درمان شامل همکاری با مراقبین اولیه و کودک برای ایجاد راه های سالم جهت تعامل است.
- مداخلات مهارتهای اجتماعی: در این درمان به کودک آموخته میشود که در محیط های اجتماعی معمولی، چگونه با سایر کودکان هم سن و سال بطور مناسب تعامل داشته باشد.
- آموزش ویژه: اگر کودکی به آموزش ویژه نیاز دارد، برنامه های مبتنی بر مدرسه میتواند به کودکان کمک کند تا مهارتهایی را بیاموزند تا هم از نظر تحصیلی و هم از نظر اجتماعی موفق عمل کنند.
- آموزش مهارتهای فرزندپروری: آموزش این مهارت در قالب کلاس تشکیل میشود. در این جلسات، والدین روشهای مؤثرتری برای مدیریت رفتارهای دشوار فرزندشان می آموزند.

چقدر بعد از درمان، کودک روابط سالمی خواهد داشت؟

طبیعتاً بدون درمان، کودک مبتلا به RAD میتواند علائم را تا بزرگسالی تجربه کند که عملکرد او در جامعه را تحت تاثیر قرار میدهد. درمان این اختلال میتواند کمی طولانی باشد. همچنین هیچ جدول زمانی مشخصی برای بهبود علائم وجود ندارد چرا که بهبود علائم بسته به شرایط کودکان میتواند متفاوت باشد. اما درمانها زمانی که با حمایت مراقبین همراه شود، به بهترین نتیجه منجر خواهد شد.

چگونه میتوان از اختلال دلبستگی واکنشی پیشگیری کرد؟

بهترین راه برای پیشگیری از این اختلال این است که اطمینان حاصل شود که کودک، پیوندهای سالمی با والدین یا سایر مراقبان اولیه خود ایجاد میکند. پیوندهای سالم زمانی شکل میگیرد که مراقبان حداقل امکان موارد زیر را رعایت کنند:

- بهبود پیوند خانواده از طریق روابط ایمن و پایدار
- کودک احساس کند که دوست داشته میشود
- حمایت از کودک در طی مراحل مختلف رشد
- برآورده کردن نیازهای اولیه کودک

منبع: clevelandclinic.org

injamax.com